

KRISTIAN PANDŽA

veneyy@gmail.com

UDK: 792.071.1:004.8

791:004.8

DOI: <https://doi.org/10.47960/3029-3103.2025.11.135>

Izvorni znanstveni rad

KOMPARATIVNA ANALIZA TRADICIONALNOGA I UMJETNOM INTELIGENCIJOM KREIRANOGA SCENARIJA

Sažetak

U doba brzoga tehnološkog napretka i intenzivne medijske hiperprodukcije kreativne i zabavljачke industrije nailaze na brojne i nagle promjene, posebice u domeni pisanja scenarija, gdje tradicionalne metode pisanja dolaze u kontakt s tehnologijama umjetne inteligencije (UI). Uspoređujući tradicionalno scenarijsko pisanje koje obavlja ljudski scenarist, i scenarijsko pisanje koje provodi UI, može se primijetiti da ta dva različita pristupa na svojstven način scenarijski doprinose, nadopunjuju ili odstupaju u kreativnom procesu. Ljudski scenaristi prirodno uključuju bogatstvo emocionalnih nijansi, složenost likova i stilske nepravilnosti koje često doprinose autentičnosti i dubini priče. Nasuprot tome, UI scenarist, ne samo da analizira postojeće narative, nego i samostalno generira koherentne i kreativno složene scenarije. Ujedno pokazuje impresivnu sposobnost u generiranju narativa s visokom strukturalnom koherencijom, učinkovitim pripovijedanjem i značajnom brzinom produkcije, posebno u dobro definiranim i strukturalno ograničenim narativnim okvirima. Stoga je cilj rada na temelju analize uzorka scenarija koji je napisao scenarist i onoga koji je napisala UI analizirati scenarijsku narativnu strukturalnu koherenciju, kreativnost narativa, emocionalnu dubinu, dijalošku dinamiku i stilsku složenost.

Ključne riječi: scenarij; scenarist; umjetna inteligencija; analiza; narativ.

COMPARATIVE ANALYSIS OF TRADITIONAL AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE-GENERATED SCREENPLAY

Abstract

In an era of rapid technological progress and intense media hyperproduction, the creative and entertainment industry encounters numerous and sudden changes, particularly in the realm of screenwriting, where traditional writing methods come into contact with artificial intelligence (AI) technologies. Comparing traditional screenwriting written by human screenwriter and screenwriting conducted by AI, it is noticeable that these two different approaches contribute, complement, or deviate in the creative process in their unique ways. The work of a human screenwriter naturally includes a richness of emotional shades, complexity

of characters, and stylistic irregularities that often contribute to the authenticity and depth of the story. On the other hand, an AI screenwriter not only analyzes existing narratives but also independently generates coherent and creatively complex screenplays. It also demonstrates an impressive ability to generate narratives with high structural coherence, effective storytelling, and significant production speed, especially in well-defined and structurally constrained narrative frameworks. Therefore, the goal of this paper is to analyze the narrative structural coherence, creativity of the narrative, emotional depth, dialogic dynamics, and stylistic complexity, by comparing sample scripts of a human and AI-generated screenwriter.

Keywords: screenplay, screenwriter, artificial intelligence, analysis, narrative.

UVOD

U doba u kojem tehnološke inovacije više ne poznaju granice, umjetna inteligencija (UI) polagano i sigurno ulazi u domene koje su nekada smatrale isključivo ljudskim teritorijem. Jedan od najintragantnijih aspekata ove ekspanzije jest njezin prodor u svijet umjetnosti i kreativnosti, osobito u filmsku industriju koja od svoga začetka slovi kao križište pripovijedanja i istovremeno tehnološke inovacije. Na trenutačnoj, ako se to tako smije nazvati, povijesnoj prekretnici, filmska industrija (tako i televizijska i medijska) suočava se s transformacijom koja bi mogla redefinirati njezinu bit - inkorporacijom UI u samu srž kreativnoga procesa pisanja scenarija. Stoga ovaj rad pokušava na trenutačno podosta novom i neistraženom znanstvenom terenu istražiti, na temelju komparativne analize, klasični, tradicionalni ljudski pristup scenarističkom pisanju i novi pristup oblikovan i inspiriran umjetnom inteligencijom. Ovakav istraživački pothvat nastoji približiti kako divergentni pristupi, onaj ljudski, prožet emocionalnom dubinom, intuitivnom kreativnošću i kompleksnom interakcijom ljudskih iskustava, u usporedbi s UI pristupom, oblikovanim algoritmi-ma, brzom obradom podataka i potencijalno neviđenom objektivnošću doprinose, mijenjaju ili obogaćuju kreativni proces stvaranja priča. Tako je naglasak stavljen na analizu scenarističkih elemenata poput strukturalne koherencije narativa, emocionalne dubine likova, stilističke složenosti i jedinstvenosti izraza te dijaloške dinamike koji čine srž pripovijedanja jer kako kaže **Douglas**: "Jer sve više vidimo svijet, pa čak i vlastite identitete, kao takve složene, decentralizirane, otvorene sustave; potrebno nam je okruženje priče koje nam omogućuje da ih shvatimo tako što će nas privući istraživanju gustog narativnog svijeta."^{1 2}

1 Org. „Because we increasingly see the world and even our own identities as such complex, centerless, open-ended systems, we need a story environment that allows us to make sense of them by enticing us into exploring a dense narrative world“ (Slobodni prijevod autora rada s engleskog na hrvatski jezik).

2 Jane Yellowlees Douglas, *The End of Books - Or Books without End? Reading Intera-*

Baker navodi: "Kao kreativni pisac, sva tekstualna djela koja stvaram rezultat su sličnih kreativnih i kritičkih procesa, od moje početne namjere da ispitam predmet ili temu do mog konačnog nacрта."^{3 4} Iz ovoga se da iščitati da je scenariističko pisanje, umjetnost, pa onda i umijeće kreativnog izražavanja, koje oslikava ljudske snove, strahove, aspiracije i kompleksnosti kroz moć priče. Ljudski scenarist donosi svoju jedinstvenu perspektivu i subjektivno iskustvo te slojevitost emotivnih i bogatstvo emocionalnih nijansi koje proizlaze iz dubokoga razumijevanja ljudske psihe i društvenih interakcija. Sposobnost da prenese suptilne nijanse ljudskog iskustva, da stvori likove s dubokim emocionalnim slojevima i da te likove postavi u složene, međusobno povezane priče i komplicirane među karakterne odnose, odražava ne samo tehničku vještinu, nego i duboko razumijevanje ljudske prirode i njezina stanja. Iz toga nastali narativi ne samo da zabavljaju recipijenta, nego i provociraju njegovu misao, osvjetljavaju mu ljudsko stanje i odražavaju društvene realnosti. S druge strane, pojava UI kao scenarista otvara pitanja o budućnosti kreativnog izražavanja jer UI sa svojom sposobnošću da analizira goleme količine podataka, prepoznaje uzorke i generira koherentne narative, predstavlja značajnu i bitnu promjenu scenariističke paradigme. Ova tehnološka inovacija nudi obećanja u smislu efikasnosti, noviteta i možda čak i objektivnosti, ali isto tako postavlja izazove i dileme povezane s autentičnošću, kreativnim vlasništvom i esencijom ljudskog umjetničkog izražavanja.

1. INTERSEKCIJA ČOVJEKA I STROJA U ERI DIGITALNE TRANSFORMACIJE

U suvremenom istraživačkom obzorju, gdje granice između ljudske kreativnosti i tehnološke inovacije postaju sve napetije i u određenu ruku nejasnije, umjetna inteligencija (UI) predstavlja istovremeno fascinantnu priliku i napet izazov. Prolazeći kroz različite faze razvoja, od jednostavnih algoritama do složenih sustava sposobnih za učenje i adaptaciju, UI je pokazala u relativno kratkom razdoblju iznenađujuću sposobnost generiranja narativa koji oponašaju strukturalnu koherenciju tradicionalno

ctive Narratives, 4th Edition, The University of Michigan Press, 2003., str. 69.

- 3 Org. „As a creative writer myself, all the textual works that I produce are the result of similar creative and critical processes, from my initial intention to examine a subject or theme to my final draft“ (Slobodni prijevod autora rada sa engleskog na hrvatski jezik).
- 4 Dallas John Baker, „Scriptwriting as creative writing research: a preface“, *Journal of Writing and Writing Courses*, 17 (9), 2013., str. 1.

stvorenih priča.⁵ Međutim, srž pripovijedanja, bolje rečeno čitateljev doživljaj pripovijedanja u što se osim narativa ubraja i emocionalna dubina likova i stilistička složenost, ostaje domena koja izaziva intenzivnu debatu.

Emocionalna dubina likova - ključni element koji čitateljima omogućuje emocionalnu povezanost s pričom i njezinim likovima, nije samo stvar narativne funkcije nego i odraza složenosti ljudske prirode i njezinih iskustava. **Greene** kaže: "Kada likovi emocionalno reagiraju na događaje u vašoj priči, to stvara osjećaj autentičnosti i produbljuje čitateljevu vezu s njima."^{6 7} Ljudski spisatelji crpe inspiracije i ideje iz bogatstva osobnih iskustava, kulture, kolektiva, načitanosti i duboke unutarnje introspekcije kako bi stvorili složene likove i šarolike priče koje odjekuju autentičnošću. S druge strane, UI, bez obzira na svoju sposobnost brze obrade velikih količina podataka i prepoznavanja različitih uzoraka i njegovih varijacija, suočava se, barem zasad s izazovom repliciranja ove dubine bez direktnog pristupa ljudskim emocionalnim iskustvima i ljudske subjektivnosti.

Osim emocionalne dubine likova, uzima se u obzir i stilska složenost te dijaloška dinamika, što uključuje raznolik izbor riječi, ritam teksta, metafore i druge jezične nijanse. Stil nije samo tehnički alat nego odraz individualnosti pisca, njegovih ideja, osjećaja i svjetonazora. Kao što Marina Katnić-Bakaršić kaže da se stil u jeziku nekog pisca koji on prenosi u svoje književno djelo može najjednostavnije definirati kao način izražavanja određenoga sadržaja, kao i različiti načini izražavanja istog sadržaja.⁸

- 5 Narativna paradigma ili Narativna perspektiva, odnosno Strukturalna koherencija narativa kao retorička metoda pripisuje se *Walteru R. Fisheru*. Zapravo narativna se perspektiva usredotočuje na urođenu prirodu ljudskih bića da razumiju i tumače svijet oko sebe kroz pripovijedanje. Fisher (1987., 24) tvrdi da ljudska bića „doživljavaju i shvaćaju život kao niz tekućih narativa, kao sukobe, likove, početke, sredine i krajeve“ (Fisher argues that human beings „experience and comprehend life as a series of ongoing narratives, as conflicts, characters, beginnings, middles, and ends“ - Slobodni prijevod autora rada sa engleskog na hrvatski jezik). [Walter Fisher, *Human communication as narration: Toward a philosophy of reason, value, and action*. University of South Carolina Press, 1987., str. 24]. Fisher je predložio narativnu perspektivu jer vjeruje da retorika nije samo stvaranje argumenata podržanih dokazima, činjenicama i logikom. Radije, narativna priča nadilazi i obuhvaća argumente kao mjesto na kojem se argumenti iznose.
- 6 Org. „When characters react emotionally to the events in your story, it creates a sense of authenticity and deepens the readers' connection to them“ (Slobodni prijevod autora rada sa engleskog na hrvatski jezik).
- 7 Wilbur Green, „Giving Depth to Your Protagonists and Antagonists“, *Medium*, 30. VI. 2023., <https://medium.com/@wilbur.greene/the-psychology-of-characters-giving-depth-to-your-protagonists-and-antagonists-231653c29abf>, (11. II. 2024.).
- 8 Marina Katnić-Bakaršić, *Stilistika. Drugo, dopunjeno i izmijenjeno izdanje*, Naučna i univerzitetska knjiga, 2007., str. 27.

Osim stila to je i dijalog koji nije samo sredstvo komunikacije informacija, nego i način za dublje razumijevanje unutarnjega svijeta likova, njihovih motivacija, emocija i međuljudskih odnosa. Dok UI može analizirati i primijeniti stilske i dijaloške uzorke iz opsežne baze literarnih djela, ostaje škakljivo pitanje može li stvarno stvoriti novu, originalnu stilsku izražajnost koja transcendirira simulaciju postojećih obrazaca.

2. LJUDSKI SCENARIST I UI SCENARIST

Za glavni empirijski dio rada uzima se klasični akademski scenaristički zadatak koji je zadan ljudskom scenaristu (31 godina, master dramaturgije - filmski i televizijski smjer, bogata načitanost te široko iskustvo u pisanju scenarija) i UI (ChatGPT napredna verzija 4.0 - stanje: veljača, 2024.). Komparativnom analizom oba scenarija usporedit će se ključni već spomenuti elementi poput strukturalne koherencije narativa, emocionalne dubine likova, stilske složenosti i dijaloške dinamike.

Zadatak detaljno glasi: Napisati scenu slobodnog izbora naslova prema standardnom scenarističkom formatiranju na jednoj stranici formata A4 (dopušteno prekoračenje na maksimalno stranicu i pol - odnosi se na ukupne riječi teksta dijaloga). Žanr je drama sa slobodno izabranim podžanrom. Mjesto radnje je kafić a vrijeme radnje je dan. Epoha scene je smještena u današnje vrijeme (2024. godina). U kafić ulaze momak i djevojka (glavni likovi) srednjih 20-ih godina, slobodan opis fizičkog izgleda. Istaknuti u dijalogu i odnosu njihovu pustolovnu prošlost. U sceni razgovora umetnuti dramski vrhunac i potom konačni rasplet.

2.1. Ljudski scenarist⁹

KARMA JE ČUDNA STVAR

INT. KAFIĆ U PRODAJNOM CENTRU - DAN

U pun kafić u prodajnom centru ulaze **MARKO** (27) crn, visok, puštene brade i brkova, šarmantan, zavodnik, sportski obučen te **ANA** (25) niža od Marka, duge plave uvijene kose i ledeno plavih očiju, vitka, pomalo samozatajna, urbano sređena.

Sjedaju za stol u kut jedno preko puta drugog gdje su odvojeni od gužve.

Gledaju nekoliko sekundi bez treptanja jedno u drugo. Odnos između njih je pomalo napet ali pod kontrolom.

MARKO

Znači ipak znaš bez velikih drama
sjest za stol i u miru popričat.

ANA

Kreten si, znaš!

MARKO

Čim tebe trpim i podnosim, jesam
i to znaš kakav.

ANA

Marija je...

MARKO

Pusti Mariju, dobro znaš
što sam to morao napraviti.

⁹ **Napomena:** U standardnom scenarističkom pisanju, odnosno formatiranju nije uobičajeno koristiti prored koji se koristi u akademskim radovima. Prored rada (1,5) je zadržan i u ovom poglavlju zbog lakšeg čitanja i preglednosti. Također su zbog lakšeg snalaženja imena likova podebljana. Courier Font (s varijacijama Courier New, Courier Final Draft, Courier Screenplay) koji se kao standard koristi za pisanje scenarija raspoređuje se ravnomjerno kao font pisačkog stroja, a ne proporcionalno poput modernih računalnih fontova te fontova koji se koriste u tiskanju. Ovo je bitno jer televizijski i filmski formati rade na otprilike jednu minutu emitiranja po stranici scenarija. To pomaže scenaristu, pa tako i uredniku, producentu i redatelju kontrolirati ispravnu duljinu scenarija. Ovakav proporcionalni font koristi manje prostora na stranici teksta, tako da primjerice broj stranica od recimo 22, bi bilo oko 25 minuta snimanja ili emitiranja umjesto 22 minute.

ANA

Idiote, pala sam na tebe k'o
kakva glupa srednjoškolka.
Prospeš mi priče, odvedeš u krevet a
onda i u Lisabon, a tebe onda
tamo hvataju specijalci i europol
jer si umiješan u krađu dragulja
a meni maskirani tipovi ulijeću
u hotelsku sobu.

MARKO

Dobro si ih sredila.

ANA

(Rugajući se) Dobro si ih sredila.
Sreća da imam srednji pojas u karateu.
Istovremeno bi te zatvorila iza rešetaka
da mogu a onda istovremeno i povalila.

MARKO

(Nabacuje kiseli osmijeh) Ooo, tako znači,
toliko o tome mi smo gotovi
za sva vremena i za sve
buduće živote. Slušaj,
što je bilo tamo, ostaje tamo,
je li jasno?

ANA

A Marija?!

MARKO

Čisto poslovno.

ANA

Stavi ga tako još jednom čisto
poslovno, neće ga više bit'
na tebi, je li jasno?

Marko se nasmije. Stiže konobar. Njih dvoje naru-
čuju pića. Ana nabacuje lagani osmijeh. Tenzija
između njih popušta.

KRAJ

2.2. UI scenarist¹⁰

Unutrašnjost kafića - dan

Kafić je mali, ali udoban prostor, ispunjen mekim svjetlom i tišinom koju povremeno prekida zvuk espresso aparata. Zidovi su ukrašeni slikama gradskih pejzaža, a kroz velike prozore prodire blaga dnevna svjetlost.

MOMAK (TEO, 25, sportski tip s neurednom kosom i prodornim pogledom) i DJEVOJKA (IVANA, 24, slobodnog duha, s dugom smeđom kosom i nosi vintage haljinu) ulaze i biraju stolic u kutu.

TEO

(kroz osmijeh)

Znaš, ovaj kafić mi uvijek bude kao mala oaza mira.

IVANA

(nostalgično)

Da, podsjeća me na onaj mali kafić u Barceloni. Sjećaš se?

TEO

(smijući se)

Kako ne bih! Ona avantura s vespa scooterom... Mislio sam da ćemo završiti u zatvoru.

Ivana se nasmije, ali njen osmijeh polako blijedi dok naručuje kavu.

IVANA

(premišljeno)

Teo, moramo razgovarati... O nama.

Teo odmah postaje ozbiljan, shvaćajući težinu trenutka.

TEO

(zabrinuto)

Što se događa, Ivana?

IVANA

(duboko uzdahne)

¹⁰ S obzirom da UI ChatGPT nema automatsku mogućnost formatiranja svog teksta u scenarij, odnosno u scenaristički format, prenosi se doslovan odgovor iz njegova sučelja. Formatiranje ne utječe na bilo koji dramaturški element.

Volim našu pustolovnu prošlost, sve te ludosti što smo prošli zajedno. Ali, osjećam kao da smo se izgubili u svemu tome. Kao da smo zaboravili tko smo zapravo kad nema avantura.

Teo gleda u nju, vidno uznemiren.

TEO

(pokušavajući ostati miran)

Misliš da... Misliš da bi trebali krenuti svatko svojim putem?

IVANA

(suze joj naviru u oči)

Ne znam, Teo. Bojim se da, ako nastavimo ovako, završit ćemo samo kao dvoje stranaca koji dijele uspomene.

Duga tišina. Oboje gledaju svoje kave, izgubljeni u mislima.

TEO

(odlučno)

Ne želim te izgubiti, Ivana. Ti si mi sve. Možda... Možda trebamo usporiti. Pronaći sebe unutar sve ove ludosti. Zajedno.

IVANA

(iznenađeno gleda u njega)

Zajedno?

TEO

(nježno joj uzima ruku)

Da, zajedno. Idemo graditi novu avanturu. Ovaj put, avanturu pronalaženja sebe i jačanja nas.

Ivana mu uzvraća stisak ruke, njen osmijeh se vraća.

IVANA

(ozarena)

To zvuči kao najbolja avantura do sada.

TEO

(s osmijehom)

Zajedno, protiv svijeta.

Kamera se polako udaljava dok razgovaraju, njihovi glasovi postaju sve tiši dok se smijeh miješa s tišinom kafića.

FADE OUT.

2.3. Analiza¹¹

a.) **Strukturalna koherencija narativa:** Ljudski scenarist i UI scenarist su prema zadanim uputama uspješno izvršili scenaristički zadatak. Iz obje scene su jasni likovi, dijalози, odnosi, njihove ključne poveznice te njihova pozadina. Ispoštovan je dramski vrhunac i konačni rasplet. Kod **ljudsko-ga scenarista** dijalog započinje postavljanjem osnovnog sukoba između Ane i Marka, koji je ključan za napredovanje narativa. Markov pokušaj da uspostavi mirnu komunikaciju (“Znači ipak znaš bez velikih drama sjest za stol i u miru popričat”) i Anin oštar odgovor (“Kreten si, znaš!”) odmah uvode tenziju i sukob. Ovaj početak uspostavlja temeljnu dinamiku između likova i nagovještava složenost njihova odnosa. Dramski vrhunac i maksimalna gradacija je postignuta u replikama - **ANA:** “Idiote, pala sam na tebe k'o kakva glupa srednjoškolka. Prospeš mi priče, odvedeš u krevet a onda i u Lisabon, a tebe onda tamo hvataju specijalci i europol jer si umiješan u krađu dragulja a meni maskirani tipovi ulijeću u hotelsku sobu” i (...) **ANA:** “Istovremeno bi te zatvorila iza rešetaka da mogu a onda istovremeno i povalila”, dok je konačni rasplet, pa tako i obaranje dramskog vrhunca prethodne Anine replike u replici - **MARKO:** (Nabacuje kiseli osmijeh) “Ooo, tako znači, toliko o tome mi smo gotovi za sva vremena i za sve buduće živote. Slušaj, što je bilo tamo, ostaje tamo, je li jasno?”. Iz ovoga je čitatelju jasno koji pustolovni događaj povezuje oba lika i kakav je međusobni odnos među njima. Ana nakon svega proživljenog s Markom ima silnu želju baciti ga iza rešetaka pa tako onda i konačno završiti jednom za uvijek taj “toksični” odnos, ali to ne uspijeva zbog velike zaljubljenosti u njega. U takvoj unutrašnjoj konfliktnoj borbi prema njemu, ona popušta, a Marko istovremeno pobjeđuje u svojim očito za njega opravdanim kriminalnim radnjama i ljubavi prema Ani. Kod **UI scenarista** narativna se struktura dijaloga očituje u njegovoj jasnoj organizaciji i razvoju teme. Dijalog započinje s laganom i pozitivnom razmjenom koja postavlja scenu i uvodi likove u mirnom okruženju kafića, što simbolizira njihovu potrebu za sigurnošću i pripadnošću. Razvoj narativa kroz prisjećanje na zajedničke avanture prelazi u ključni trenutak kada Ivana prekida idilu s “Teo, moramo razgovarati... O nama.” Ovo preusmjerava tijekom dijaloga prema nekakvoj dubljoj emocionalnoj i tematskoj razini, vodeći do vrhunca u njihovoj zajedničkoj odluci da zajedno traže rješenje. Struktura dijaloga od uvoda preko razvoja do zaključka pruža čitatelju osjećaj zatvorenoga ciklusa, čime se postiže osnovna i jasna strukturalna koherencija narativa. Dramski vrhunac se očituje u replikama - **IVANA:** (Duboko udahne) “Volim našu pustolovnu prošlost, sve te ludosti što smo prošli zajedno. Ali, osjećam kao da smo se izgubili u svemu tome. Kao da

11 Zbog lakše preglednosti i praćenja je **Ljudski scenarist** označen plavom bojom a **UI scenarist** crvenom.

smo zaboravili tko smo zapravo kad nema avantura.” (...) **IVANA:** (suze joj naviru u oči) “Ne znam, Teo. Bojim se da, ako nastavimo ovako, završit ćemo samo kao dvoje stranaca koji dijele uspomene.” Konačni rasplet je u replici: **TEO:** (Odlučno) “Ne želim te izgubiti, Ivana. Ti si mi sve. Možda... Možda trebamo usporiti. Pronaći sebe unutar sve ove ludosti. Zajedno.” “Zajedno” je Teov ključni šlagvort koji je Ivani prekretnica da ipak bolje razmisli i nastavi odnos s njim.

b.) Emocionalna dubina likova: Kod **ljudskoga scenarista** dani su jasni i detaljni opisi likova i čitatelj na početku dobiva jasnu sliku o njima. Kod **UI scenarista** opisi likova su kraći, no oni kao takvi bitno ne predstavljaju manjak jasnoće čitatelju. Analizirajući emocionalnu dubinu likova u scenariju **ljudskoga scenarista** zamjetno je da ista nije samo u njihovim izjavama, nego i u podtekstu, njihovim reakcijama i načinu na koji komuniciraju svoje osjećaje kroza svoje replike, što recipijentu omogućuje dublji uvid u njihove karaktere, dinamiku njihova odnosa te njihovu zajedničku pustolovnu prošlost. U njihovu napetom i šarolikom dijalogu osjeti se Markova sposobnost da održi relativno miran ton u svjetlu Aninih optužbi što ukazuje na njegovu emocionalnu rezerviranost ili možda čak na iskusnost u manipulaciji. Međutim, korištenje fraze “Čisto poslovno” kao opravdanja za svoje postupke otkriva potencijalnu emocionalnu distancu koju stvara prema svojim djelima i njihovim posljedicama na druge, posebno na Anu. Ana, s druge strane, pokazuje širok spektar emocionalnih stanja, od bijesa i razočaranja do ranjivosti i privrženosti. Njezine riječi “Kreten si, znaš!” i “Idiote” su izrazi izravnoga bijesa i frustracije prema Marku, sugerirajući duboko osjećanje izdaje. Međutim, priznanje da je “pala na njega k'o kakva glupa srednjoškolka” otkriva slojeve ranjivosti i čežnje, što upućuje na to da unatoč Markovim postupcima, ona još uvijek osjeća snažnu i neraskidivu emocionalnu i intimnu povezanost s njim. Njezina sposobnost da se šali o svojoj sposobnosti da se brani (“Dobro si ih sredila”) također ukazuje na snagu i samopouzdanje, što dodaje još jednu dimenziju njezinu liku. Iz ovoga se da zaključiti da je **ljudski scenarist** kroz replike dao žive i široke emocionalne dimenzije i intrigantne suprotne sile likovima. Kod **UI scenarista** emocionalna dubina likova vidi se kroz njihovu bazičnu sposobnost da izraze svoje osnovne osjećaje, strahove i želje. Ivana artikulira nekakvu duboko usađenu potrebu za emocionalnom sigurnošću i strah od gubitka identiteta unutar njihovih zajedničkih avantura. Čitatelj ne dobiva nikakvu detaljniju pozadinu o kakvim se avanturama radi, zašto bi takve avanture dovele do deidentifikacije Ivane i gdje zapravo leži nekakav uzrok zbog kojeg Ivana ima namjeru prekinuti odnos s Teom. Ivanina izjava “Ali, osjećam kao da smo se izgubili u svemu tome” otkriva doduše nekakvu određenu introspekciju i ranjivost. Postavlja se pitanje zašto se Ivana izgubila u svemu tome, koji ključan događaj ili događaji su je doveli do toga. S druge strane, Teova ini-

cijalna zabrinutost ("Što se događa, Ivana?") prelazi u odlučnost da sačuva njihov odnos ("Ne želim te izgubiti, Ivana. Ti si mi sve."), pokazujući njegovu predanost i kapacitet za promjenu, što u konačnici znači da počinju zajedno graditi avanturu jačanja i pronalaženja sebe. Glavni Ivanin okidač da potakne temu rastanka jest da se ona boji da će se njih dvoje izgubiti u tim avanturama i s vremenom postati stranci koji će dijeliti isključivo avanturistične uspomene. Ivana i Teo pokazuju nekakve osnovne osjećaje bez nekog međusobnog karakternog i emocionalnog kontrasta. Likovi dobrim dijelom djeluju jednolično i kao takvi se hladno bez velikog emocionalnog involviranja dobacuju jednostavnim replikama.

c.) Stilska složenost - Kod **ljudskoga scenarista** u analizi stilske složenosti dijaloga između Ane i Marka otkriva se kako autor koristi jezik, ton i strukturu dijaloga kako bi stvorio dinamičan i emocionalno nabijen izraz koji odražava složenost njihova odnosa i situacije u kojoj se nalaze. Dijalog odmah postavlja kontrast između likova - Markov pokušaj smirivanja situacije i Anin izravan napad bijesa. Ovakva dinamika kontrasta služi kao osnovni stilski element koji pogoni dijalog, stvarajući napetost i sukob koji privlači pažnju čitatelja. Ana koristi izravan i neskriven jezik ("Kreten si, znaš!"), što stilski doprinosi sirovosti i autentičnosti njezinih emocija. Ovakav pristup jezikom stvara dojam neposrednosti i stvarnosti, omogućavajući čitatelju da se poveže s intenzitetom njezinih osjećaja. Dijalog uključuje referencije na prošle događaje koji nisu izravno prikazani unutar teksta ("...a tebe onda tamo hvataju specijalci i europol..."). Ovaj stilski pristup stvara osjećaj tzv. "proširene narativne povijesti", potičući čitatelje da aktivno sudjeluju u rekonstrukciji prošlih događaja i njihovu utjecaju na trenutačne likove. Kod **UI scenarista** dijalozi su pisani jednostavnim rečenicama. U određenim replikama likovi se dovikuju imenima ("Teo, moramo razgovarati" "Što se događa, Ivana"...). Takvo dovikivanje može se iščitati kao intimizacija između dva lika, nekakva emfaza ili čak naglašavanje emocionalne težine razgovora, isticanje ozbiljnosti trenutka u kojem se likovi nalaze. Među likovima se ne primjećuje nikakav značajan kontrast. Čitatelj ne dobiva nikakav širi retrospektivan uvid u prošle događaje likova. Teova replika "Kako ne bih! Ona avantura s vespa scooterom... Mislio sam da ćemo završiti u zatvoru" daje naslutiti da su Ivana i Teo vozili vespu malo brže od dopuštenoga prekoračenja brzine. Rečenice su stilski jednostavne i sterilne.

d.) Dijaloška dinamika - Kod **ljudskoga scenarista** dijaloška dinamika između Ane i Marka otkriva bogatstvo emocionalnih tenzija, sukoba, međusobne povezanosti i neizrečenih osjećaja što snažno karakterizira njihov odnos. Autor posredstvom dijaloga uspijeva prikazati složene emocionalne slojeve i promjene u dinamici moći između dvoje likova. Dijalog je ispunjen snažnim podtekstom u kojem čitatelj otkriva burne prošle događaje koje su likovi proživjeli. Primjerice, diskusija o nekakvoj

Mariji (“A Marija?!”) i Anina prijetnja (“Stavi ga tako još jednom čisto poslovno, neće ga više bit’ na tebi, je li jasno?”) otkrivaju dublje slojeve njihovih međusobnih odnosa, zajedno proživljenih intenzivnih događaja te neizgovorene strahove i želje. Takva dinamika dodaje dubinu dijalogu, potičući čitatelja da čita između redaka i razumije složenost njihova odnosa, pa tako i njihovih osjećaja. Čitatelj dobiva jasnu retrospektivnu pozadinu likova. Korištenje naglog i izravnog jezika, kombinirano s humorom i promjenjivom dinamikom moći između dva lika stvara živopisan i uvjerljiv dijalog koji otkriva više od izgovorenih riječi. Kod **UI scenarista** dijalog započinje s Teovom nostalgijom prema kafiću, što Ivana nadovezuje prisjećanjem na slično mjesto u Barceloni. Ova razmjena služi kao most koji povezuje prošlost sa sadašnjim trenutkom, naglašavajući zajedničke uspomene koje oblikuju njihov odnos. Smijeh i sjećanja na avanture pružaju uvid u njihovu dinamiku - kombinaciju lakoće i duboke povezanosti. Ivanin zahtjev za ozbiljnim razgovorom (“Teo, moramo razgovarati... O nama”) označava ključni prijelaz u dijaloškoj dinamici. U toj replici se mijenja ton, od laganog i šaljivog prema ozbiljnom i introspektivnom. Dijalozi su napisani dosta jednostavno i stilski točno. U dijalozima se ne zamjećuje nekakva složena emocionalna slojevitost i nagla promjena u dinamici. Dijalog protječe bez ikakvih naglih skokova i padova u pisanom stilu i emocijama likova.

ZAKLJUČAK

Narativno su ljudski scenarist i UI scenarist uspješno izvršili scenaristički zadatak. Nisu primijećena nikakva narativna odstupanja kod ljudskoga scenarista i UI scenarista. U oba slučaja je zadovoljena osnovna narativna struktura.

Uspoređujući emocionalnu dubinu likova primjećuje se razlika kod ljudskoga scenarista i UI scenarista. Ljudski scenarist je likovima posredstvom replika dao šarolikost odnosa koja se detaljnije može iščitati iz njihove burne prošlosti. Takva emocionalna dubina čitatelju transferira autentične i žive karaktere koji odišu dubinom međusobnog odnosa. Kroz složene replike izmjenjuju se različita emotivna stanja između likova što likovima daje živost. Ta živost na čitatelja ostavlja određeno subjektivno prepoznavanje, identifikaciju. Dijalog s tim drži čitateljevu pažnju. Međutim, UI scenarist postavlja emotivno kroz jednostavne replike i dovikivanja između likova određenu jednoličnost. Likovi ne pokazuju nikakva duboka izmjenjujuća emotivna stanja. Likovi hladno sjede i dobacuju se u jednom tonu jednostavnim replikama bez ikakvih emocionalnih involviranja. Likovi pokazuju nekakve osnovne osjećaje pri čemu se ne zamjećuje kontrast među njima.

U stilskoj složenosti se također zamjećuje određena razlika između ljudskoga scenarista i UI scenarista. Ljudski scenarist koristi stil kako bi stvorio dinamičan i emocionalno nabijen izraz koji odražava složenost odnosa između likova i situacije u kojoj se nalaze. Kroz takav autentičan autorski stil dijalog prirodno teče i drži čitateljevu pažnju. Ljudski scenarist koristi složene rečenice. Korištenjem prirodnog izravnog jezika likovi odišu prirodnošću. UI scenarist koristi jednostavne, točne i čiste rečenice. Takav kompozicijski stil rečenica ne daje dojam prirodnosti, živosti i kontrasta likova.

U dijaloškoj dinamici ljudskoga scenarista i UI scenarista uviđa se sljedeće: kod ljudskoga scenarista dijalog između likova duboko osvjetljava složenost ljudskih emocionalnih odnosa. Kroz dinamičnu interakciju između dva lika otkriva se ne samo bogatstvo emocionalnih tenzija i sukoba nego i njihova međusobna povezanost te slojevitost neizrečenih osjećaja. Iz toga je jasno vidljiva autorova sposobnost da kroz dijaloge efektivno prenese kompleksnost emocionalnih stanja i promjene u moćnoj dinamici likova, istodobno otkrivajući i dublje, burne prošlosti koje oblikuju njihovu sadašnjost. Dijalog ne služi samo kao sredstvo za razvoj narativa, nego i kao ključno oruđe u izgradnji duboke psihološke stvarnosti likova, čime se doprinosi razumijevanju šireg spektra ljudskih emocionalnih iskustava. U dijalogu kreiranog od UI scenarista, može se primijetiti kako UI scenarist uspješno implementira elemente nostalgije i zajedničkih uspomena kako bi izgradio most između prošlosti i sadašnjosti likova. Međutim, primjećuje se kako u dijalozima nedostaje kompleksnost emocionalnih slojeva. Dijalog sa svojim točnim i jednostavnim rečenicama teče hladno.

Emocionalna dubina likova koju stvara ljudski scenarist nadmašuje onu kreiranu od strane UI, pokazujući kako ljudski scenarist može unijeti kompleksnost odnosa i bogatstvo emotivnih stanja kroz složene replike i autentične karakterizacije. Ovo rezultira likovima koji su višedimenzionalni, živopisni i sposobni za duboko emotivno rezoniranje s čitateljima. Nasuprot tome, UI scenarist, iako uspješan u kreiranju koherentnih narativa, pokazuje ograničenja u postizanju emocionalne složenosti, često rezultirajući jednoličnim emotivnim prikazima i nedostatkom suptilnih emotivnih nijansi među likovima. Stilski, ljudski scenarist koristi raznovrsnost jezičnih izraza i rečeničnih struktura za stvaranje dinamičnih i emotivno nabijenih dijaloga koji odražavaju složenost odnosa između likova. Korištenje prirodnog, izravnog jezika doprinosi autentičnosti i živosti likova, omogućujući čitateljima da se emocionalno povežu s njima. UI scenarist, s druge strane, usmjeren je na točnost i jasnoću, koristeći jednostavne rečenice koje često nedostaju prirodnosti i emocionalne dubine. U dijaloškoj dinamici, ljudski scenarist ističe se u prikazivanju kompleksnih emocionalnih odnosa kroz interakciju likova, efektivno koristeći

dijalog kao sredstvo za razvoj narativa i izgradnju psihološke stvarnosti likova. Dijalog koji je kreirala UI, iako sadrži elemente nostalgije i zajedničkih uspomena, ne uspijeva postići istu razinu emocionalne kompleksnosti i međuljudske dinamike. Unatoč sposobnosti UI scenarista da uspješno konstruira koherentne narative, ljudski scenaristi ostaje nadmoćan, makar za sada u stvaranju emocionalno dubokih, stilski složenih i psihološki uvjerljivih likova i dijaloga. Ova superiornost ljudskoga scenarista u emotivnom i stilističkom izrazu ključna je za stvaranje autentičnih narativa koji odjekuju duboko kod čitatelja, sugerirajući da emocionalna inteligencija i kreativna složenost inherentna ljudskom umjetniku još uvijek predstavlja izazove koje UI trenutačno ne može u potpunosti prevladati.